

Frodig høgstaudeskog i Oppsaljuvet.

Foto: Stefan Olberg

Verneplan for skog. Tilråding om vern av Oppsaljuvet naturreservat

Hjartdal kommune, Vestfold og Telemark fylke

INNHALD

1.	Framlegg.....	2
2.	Heimel.....	2
3.	Verneverdiar.....	3
4.	Andre interesser.....	4
5.	Trugslar mot verneverdiane.....	4
6.	Sakshandsaming.....	4
7.	Viktige endringar under handsaminga av verneplanen.....	5
8.	Forvalting, økonomiske og administrative konsekvensar.....	5
9.	Lokal og sentral høyring.....	5
9.1.	Generelle merknader ved lokal og sentral høyring.....	6
9.2	Generelle merknader til forskriftene ved lokal og sentral høyring.....	6
9.3	Fylkesmannen sine kommentarar og tilrådingar til dei generelle merknadene.	6
9.4	Merknader til det føreslegne området.....	6
9.5	Fylkesmannen sine kommentarar og tilrådingar til det føreslegne området...	8

Vedlegg:

1.	Framlegg til forskrift for Oppsaljuvet naturreservat	9
----	--	---

1. Framlegg

Fylkesmannen gjer med dette framlegg om vern av skog i privat eige i Hjartdal kommune i Vestfold og Telemark fylke. Tilrådinga gjeld oppretting av eit naturreservat i medhald av naturmangfoldloven. Framlegget til vern er tufta på ordninga med friviljug vern av skog.

Området det gjeld er:

Namn på reservat	Gnr./bnr.	Kommune	Totalt areal i daa	Verneverdi
Oppsaljuvet naturreservat	33/1, 36/1, 36/2	Hjartdal	159	Regional (**)

2. Heimel

Området vil bli verna som naturreservat med heimel i lov av 19. juni 2009 nr.100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I lova er det i §§ 35 til 39 gjeve heimel for ulike vernekategoriar. Generelle mål for områdevern fylgjer av naturmangfoldloven sin § 33. Føremålet med det einskilde verneområdet må likevel skildrast konkret og knytast opp mot vilkåra som gjeld for den einskilde vernekategori i §§ 36 og 37. Naturreservat er det strengaste vernet etter naturmangfoldloven.

Vedtak om oppretting av naturreservat vert gjort av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven sin § 37, som lyder slik:

” Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller*
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel.”

Vurdering i høve til naturmangfoldloven kap. II

Med omsyn til kunnskapsgrunnlaget (jf. § 8 i nml.), så ligg det føre god dokumentasjon av arter og naturtypar i området, jf. omtala i kap. 3 Verneverdiar. Restriksjonane på inngrep og tiltak som verneføresegna regulerer vil taka vare på verneverdiane, og den bruken som vert tillate vidareført vil ha liten negativ verknad på dei. På bakgrunn av det kunnskapsgrunnlaget som ligg føre er vår vurdering difor at effekten av vernet på verneverdiane og naturmangfoldet i sum vil vera positiv. Ut frå denne konklusjonen ser vi det ikkje som naudsynt å gå nærare inn på prinsippa i naturmangfoldloven §§ 9-12.

3. Verneverdiar

Eit vern av området vil sikre areal med til dels store verneverdiar. Naturreservatet har regional verneverdi.

Verneframlegget er grunna på følgjande rapport:

Olberg S., Reiso S. 2009. *Naturverdier for lokalitet Opsaljuvet, registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2008*. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

Opsaljuvet, direkte link: <http://borchbio.no/narin/?nid=4877>

Føremål

Føremålet med naturreservatet er å taka vare på eit område som har særleg verdi for biologisk mangfald på grunn av førekomst av rike skogtypar som gråor-heggeskog, lågurtgranskog, høgstaudeskog og gråor-almeskog.

Området har særskilt naturvitskapleg verdi på grunn av førekomst av sjeldne og truga lavararter.

Etter Fylkesmannen si vurdering fyller området dei krava som naturmangfoldloven sin § 37 set for område som kan vernast som naturreservat.

4. Andre interesser

Planstatus for området

Arealet er LNF-område i arealdelen til kommuneplanen for Hjartdal.

5. Trugslar mot verneverdiane

Skogsdrift kan i deler av området vera ein trugsel mot verneverdiane. Ferdslar og beiting vert ikkje sett på å vera nokon trugsel i området i dag.

6. Sakshandsaming

Bakgrunn

Vern av skog har dei siste 15 åra vorte prioritert i verneplanarbeidet i Noreg. Gjennom handsaming av St.meld. nr. 25 (2002-2003) slutta Stortinget seg til Regjeringa si innstilling om ei kraftig opptrapping av skogvernet i Noreg. St.meld. nr. 25 trakk og opp viktige prinsipp og satsingsområde for ei slik opptrapping av skogvernet. Mellom anna at eit utvida skogvern skulle følgja dei faglege råda i rapporten ”*Evalueringen av skogvernet i Norge*”, laga av NINA og Skogforsk.

I meldinga blei friviljug vern trekt fram som ein viktig strategi for det framtidige skogvernet i Noreg. Friviljug vern tyder at skogeigar(-ane) tilbyr staten vern av eigen skog. Miljøvern-mynda vurderer tilboda og gjer naturfaglege registreringar for å kartleggje verneverdiane. Om det etter ei slik registrering er aktuelt å legge fram eit verneforslag for det aktuelle arealet, skal det gjennomførast forhandlingar med grunneigar om avgrensing, verneføresegn og økonomisk erstatning. Det vanlege er at når staten og grunneigar er samde om desse punkta vil området gjennomgå vanleg sakshandsaming i tråd med naturmangfoldloven. Etter avtale med grunneigar kan melding og høyring av verneframlegg likevel gjerast før avtale er underteikna.

Konkret om området

Tilbod om friviljug vern for Oppsaljuvet naturreservat vart motteke frå grunneigarane via AT Skog 3. april 2019.

Melding om oppstart

Formell melding om start på verneplanarbeidet blei sendt 20. november 2018. Innkomne merknader blei kommentert i høyringsdokumentet.

Høyring

I samsvar med naturmangfoldloven og reglane om sakshandsaming til denne, sendte Fylkesmannen framlegget til vern ut på høyring 14. november 2019, med frist 24. januar 2020. Det vart gjort ei felles lokal og sentral høyring. Det kom inn to fråsegner til lokal høyring og fem fråsegner til sentral høyring.

Vidare saksgang

Fylkesmannen sender, på bakgrunn av høyringsdokumentet og innkomne fråsegner, tilråding om vern til Miljødirektoratet. Til vanleg vil det på dette tidspunktet i verneprosessen vera gjennomført forhandlingar og underskrive avtaler med grunneigarane. På grunn av knappe fristar vert tilrådinga denne gongen sendt før forhandlingane er sluttført. Dette vert gjort etter avtale med grunneigarane og Miljødirektoratet.

Direktoratet legg så saka fram for Klima- og miljødepartementet, som deretter vil førebu saka og gjera framlegg om vernevedtak for Kongen i statsråd. Etter vernevedtak ved kgl. res. vil erstatninga i tråd med underskrivne avtaler bli betalt ut av Miljødirektoratet. Fylkesmannen får etter det normalt i oppdrag å gjera vedtaket kjent lokalt og sørgje for at naturreservatet blir forsvarleg merka og skilta. Dette vert vanlegvis gjort ved at Fylkesmannen ber om grensegang ved jordskifteretten, i dette høvet vil det bli ved Øvre Telemark jordskifterett.

7. Viktige endringar under handsaminga av verneplanen.

Det vert ikkje gjort framlegg om endring av avgrensing på området. Med bakgrunn i uttalen frå Hjartdal Bondelag har vi endra skrivemåten på namnet frå Opsaljuvet til Oppsaljuvet. Vi legg vekt på at dette er eit lokalt innspel.

8. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvensar.

Det er etter Fylkesmannen si vurdering ikkje trong for forvaltingsplan for dette området. Vern av arealet vil ikkje føre med seg stor trong for oppsyn.

9. Lokal og sentral høyring

Verneplanen vart sendt på lokal høyring til grunneigar, Hjartdal kommune, Telemark fylkeskommune, og til følgjande brukarorganisasjonar, regionale statlege etatar, næringsinteresser og lokale interesseorganisasjonar: Hjartdal skogeigarlag, Hjartdal Bondelag, Hjartdal Elverk AS, Hydro Energi Rjukan, Skagerak Energi AS, Skagerak Nett, Skagerak Kraft, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Forum for Natur og Friluftsliv Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Norsk Ornitologisk forening Telemark, NVE Region Sør, Statens vegvesen Region sør,

Telemark Bonde- og småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske forening, Telemark Orienteringskrets, Telemark Sau og Geit og Telemark Turistforening.

Verneplanen vart sendt på sentral høyring til: AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for kulturminneforvaltning, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

9.1. Generelle merknader ved lokal og sentral høyring

Lokal og sentral høyring

Ingen merknader.

9.2 Generelle merknader til forskriftene ved lokal og sentral høyring

Lokal og sentral høyring

Ingen merknader.

9.3 Fylkesmannen sine kommentarar og tilrådingar til dei generelle merknadene

Lokal og sentral høyring

Ingen kommentarar.

9.4 Merknader til det føreslegne området

Lokal høyring

Statens vegvesen Region sør (epost dagsett 15.11.2019) har ingen merknader til framlegget.

Hjartdal Bondelag (epost dagsett 07.12.2019) uttalar følgjande:

« 1. Sidan dette er friviljug vern, har Hjartdal bondelag ingen merknad til innhaldet sjølve vernesaka.

2. Gjeld namnet: Hjartdal bondelag synest det er svært uheldig om det blir nytta feil skriveform på namnet. "Opsal" er skriftform frå dansketida og kan nyttast på familienamn, men ikkje på stadnamn

som Sjø elles **Hjartdalsoga IIIB**, s. 91: **Oppsal**, frå gno. Uppsalir, tyder garden som ligg høgt. Andre leden -sal, frå gno. salr (hus) og tyder gard i stadnamn. Fyrste leden i namnet er upp (opp)
Konklusjon: **Hjartdal bondelag tilrår såleis på det sterkaste at namnet blir Oppsaljuvet.»**

Sentral høyring

Riksantikvaren (e-post dagsett 18.11.2019) uttalar følgjande: «Vi viser til oppstart av verneplanprosess - nye område for frivillig skogvern - i Hjartdal kommune, Telemark. Fylkeskommunen, som og er på høyringslista, er høyringspart for kulturhistoriske interesser i slike saker. Vi viser til kulturminneforvaltninga i fylkeskommunen og handsamar derfor ikkje saka.»

Språkrådet (brev dagsett 19.11.2019) uttalar følgjande: «Vi viser til vår tilråding datert 3.5.2019 og Fylkesmannens kommentar til denne tilrådinga i høyringsdokumentet, og har ingen fleire merknader.»

Språkrådet uttalte følgjande i meldingsfasen:

«Sentralt stadnamnregister (SSR) har registrert Opsaljuvet som einaste godkjente skrivemåte for naturnamnet. Gardsnamnet som utgjer forleddet, har dei godkjente skrivemåtane Opsal (tilrådd) og Oppsal. Norske Gaardnavne har uttalen /u`ffsæL/ og forklarar namnet som norrønt *Uppsalir. Heradsregisteret (1946) har uttalane /u`ppsæl/ og /u`ffsæl/ og merknaden «Det er så mange ufser på garden».

Sidan opplysningane i Norske Gaardnavne tilseier skrivemåten Oppsal, medan opplysningane i heradsregisteret kunne opne for ein anna skrivemåte, har vi bedt Kartverket om å reise formell namnesak på desse namna for å få avklart og fastsatt skrivemåten. Fylkesmannen må vente til det er gjort vedtak i den formelle namnesaka før skrivemåten av namnet på naturreservatet kan fastsetjast.»

Fylkesmannen hadde følgjande kommentar i høyringsdokumentet: «Sidan Språkrådet, uttaler at naturnamnet Opsaljuvet som vi har bruka, er godkjent i Sentralt stadnamnregister (SSN), ser vi ikkje grunnlag for å utsette verneplansaka i venting på ei namnesak slik Språkrådet ber om. Skulle namnesaka føre til eit anna resultat, så får vi eventuelt endre namn på verneområdet i etterkant. Av omsyn til grunneigarane som har tilbode område for frivillig vern, så er det viktig at sakshandsamingstida vert så kort som mogleg.»

WWF (epost dagsett 19.11.2019) uttalar følgjande: «WWF støtter opprettelse av reservatet Opsaljuvet i Hjartdal, men i midtre deler følger grensa bekken. Her bør grensa flyttes østover, jf. avgrensning av verneverdig areal.»

Bane NOR (brev dagsett 06.01.2020) uttalar at planområdet ikkje rører ved jernbanen sine interesser og at dei difor ikkje har merknader til det.

NVE (brev motteke 23.01.2020) uttalar følgjande;

«NVE viser til vår uttalelse til oppstartsmeldingen, hvor vi kommenterte at det er mulig at oppgradering av 22 kV distribusjonsnett mellom Hjartdøla og Tuddal vil kunne påvirke det foreslåtte verneområdet. Vi ba derfor om at standard betingelser for nett ble inkludert i verneforskriften. Dette ba vi om selv om det var uklart hvorvidt det var nødvendig. Fylkesmannen har ikke tatt inn disse bestemmelsene i verneforskriften. Fylkesmannen venter på høringsuttalelsen fra Skagerak Nett (som

har kjøpt opp Hjartdal Elverk) for å avgjøre om den mulige oppgraderingen bør tas hensyn til. NVE mener dette er en akseptabel tilnærming. Skagerak Nett AS står på høringslisten.»

9.5 Fylkesmannen sine kommentarer og tilrådingar til det føreslegne området

Mindre språklege endringar og rettingar i forskriftene blir ikkje kommentert nærare. Større endringar og tilføyingar er vist i kursiv.

Med bakgrunn i uttalen frå Hjartdal Bondelag har vi endra skrivemåten på namnet frå Opsaljuvet til Oppsaljuvet. Vi legg vekt på at dette er eit lokalt innspel.

Fylkesmannen er einig med WWF i at ideelt sett burde verneområdet omfatta areal lenger aust, men vi kan ikkje gå ut over det arealet som grunneigarane har kome med i tilbodet sitt. Difor blir avgrensinga slik som dette.

Det har ikkje kome inn andre fråsegner som krev andre endringar i føreslegen verneforskrift. Skagerak Nett har ikkje kome med uttale.

Konklusjon:

Fylkesmannen rår til at Oppsaljuvet naturreservat vert verna med dei endringane som her er gjort greie for, og vidare med verneforskrifter og avgrensing som vist i høyringa. Sjå vedlegg.

Vedlegg 1.

Forslag til forskrift for Oppsaljuvet naturreservat, Hjartdal kommune, Vestfold og Telemark fylke

Fastsett ved kongeleg resolusjon med heimel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremma av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Føremål

Føremålet med naturreservatet er å taka vare på eit område som har særleg verdi for biologisk mangfald på grunn av førekomst av rike skogtypar som gråor-heggeskog, lågurtgranskog, høgstaudeskog og gråor-almeskog.

Området har særskilt naturvitskapleg verdi på grunn av førekomst av sjeldne og truga lavarter.

Det er ei målsetjing å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet omfattar delar av følgjande gnr./bnr.: Hjartdal: 33/1, 36/1 og 36/2.

Naturreservatet dekkjer eit totalareal på om lag 159 dekar.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokkdatert Klima- og miljødepartementet ... Dei nøyaktige grensene for naturreservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Verneforskrifta med kart vert oppbevart i Hjartdal kommune, hos Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernereglar

I naturreservatet må ingen foreta seg noko som vil skade verneverdiane som er nemnde i føremålet med vernet.

I naturreservatet gjeld følgjande vernereglar:

- a) Vegetasjonen, medrekna daude buskar og tre, er verna mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter og sopp (medrekna lav) eller delar av desse frå naturreservatet. Planting eller såing av tre og annan vegetasjon er forbode.
- b) Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er verna mot skade, øydelegging og unødige uroing. Utsetting av dyr er forbode.
- c) Området er verna mot alle tiltak som kan endre naturmiljøet, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg, gjerde og andre varige eller mellombelse innretningar, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båtar, framføring av luftleidningar, jordkablar, kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering eller anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling eller lagring av masse, utføring av kloakk eller anna konsentrert forureining,

dumping av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske plantevern- eller skadedyrmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga av tiltak er ikkje uttømande.

- d) Bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode.
- e) Bålbrenning og bruk av grill er forbode.

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldande lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldande lovverk.
- d) Beiting.
- e) Oppsetting av mellombelse mobile jakttårn for storviltjakt.
- f) Utsetjing av saltsteinar.
- g) Forsiktig rydding av småbuskar og kvist i samband med jakt på storvilt.

§ 5. Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsamt og taka omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminne.

I naturreservatet gjeld følgjande reglar om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel på land og i vatn er forbode, medrekna start og landing med luftfartøy
- b) Sykling, bruk av hest og kjerre og riding er forbode.

§ 6 Generelle unntak frå reglane om ferdsel

Reglane om ferdsel i § 5 er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsverksemd, og gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgåver som er fastsett av forvaltningsstyresmakta. Unntaket gjeld ikkje for øvingsverksemd.

Reglane om ferdsel i § 5 andre ledd er ikkje til hinder for:

- a) Naudsynt motorferdsel i samband med uttransport av sjuke og skadde bufe. Køyretøy som nyttast skal vere skånsame mot markoverflata. Det skal gjevast melding til ansvarleg oppsyn for verneområdet før transporten tek til.
- b) Naudsynt uttransport av felt elg og hjort med lett beltekøyretøy som ikkje set varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med Forsvaret sine luftfartøy.

§ 7 Unntak det kan gjevast løyve til

Forvaltingsstyresmakta kan etter søknad gje løyve til:

- a) Tiltak i samband med forvaltning av vilt.
- b) Merking, rydding og vedlikehald av eksisterande stigar og gamle ferdselsvegar.
- c) Hogst av etablerte plantefelt.
- d) Istandsetting, vedlikehald og skjøtsel av kulturminne.
- e) Avgrensa bruk av naturreservatet for aktivitetar som nemnde i § 3 d.
- f) Øvingskøyring for føremål nemnd i § 6 første ledd.
- g) Uttransport av felt elg og hjort med anna køyretøy enn lett beltekøyretøy som nemnt i § 6 andre leddet b.
- h) Oppsetting og vedlikehald av gjerde.
- i) Naudsynt motorferdsel i samband med aktivitetar etter § 4 f og § 7 a, c, d og h.

§ 8 Generelle reglar for dispensasjon

Forvaltingsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta dersom det ikkje strid mot formålet med vernet og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom omsyn til tryggleik eller til vesentlege samfunnsinteresser gjer det naudsynt, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltingsstyresmakta, eller den forvaltingsstyresmakta fastset, kan setje i verk tiltak for å oppretthalde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltingsplan

Det kan utarbeidast forvaltingsplan med nærare retningsliner for forvaltning av naturreservatet. Forvaltingsplanen kan innehalde nærare retningsliner for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltingsstyresmakt

Miljødirektoratet fastset kven som skal vere forvaltingsstyresmakt etter denne forskrifta.

§ 12 Iverksetjing

Denne forskrifta tek til å gjelda straks.

Kart over Oppsaljuvet naturreservat ligg som eige vedlegg til oversendingsbrevet.